

PALLAS- OUNAS

Pallas-Ounastunturi nationalpark

Pallas-Ounastunturi nationalpark har till syfte att bevara en för våra förhållanden unikt omväxlande fjäll-, skogs- och myrnatur.

Areal 500 km². Grundades 1938 som en av landets första parker. Ligger på Enontekis, Kittilä och Muonio kommuners område.

De högsta topparna: Taivaskero 807 m, Pyhäkero vid Pallas 770 m, Laukukero 763 m, Outtakka 723 m.

Snösparvarna anländer ca 10. 4.
Björkens lövsprickning 13.–16. 6.
Midnattssolen (i Muonio) ca 25. 5.–20. 7.
Höstens färgprakt som grannast 6.–10. 9.
Kvarliggande snötäcke från ca 15. 10.
Vintermörkret (i Muonio) ca 3. 12.–3. 1.

Friluftskartorna 1:50 000 Hetta-Outtakka och Pallas-Olos täcker området.

För information, kontakta:

Informationscentret, 99330 PALLASTUNTURI, tfn (9696) 2451

Parkens tillsyningsmän, 99400 ENONTEKIÖ, tfn (9696) 510 11

Skogsforskningsinstitutet, Norra Finlands forstrevir, PB 1230, 96101 ROVANIEMI, tfn (960) 318 206

© Skogsforskningsinstitutet
text och pärmbild: Hilka Heinonen
teckningar: Tuula Vuorinen
Oy Länsi-Suomi, Rauma 1988

Geologi

Pallas-Ounastunturis fjällrygg i västra Lappland, där Finlands arm skjuter ut mot nordväst, är den högsta fjällgruppen i Finlands barrskogsregion. Dess mjukt avrundade toppar når mer än 700 meter över havet. Fjällen är rester av den flera kilometer höga Svekokarelidiska bergskedjan, som bildades för 1 800 miljoner år sedan. På 800 miljoner år eroderade den ned till ungefär sin nuvarande form. Då existerade bara primitiva livsformer på jorden.

Den senaste istiden, som slutade för 10 000 år sedan, slipade ned berggrunden några meter och gav fjällen deras nuvarande utformning. Ounastunturi med omgivningarna är ett mjukt böljande fjällhögländ med fjällmyrar och -sjöar. I trakten av Pallastunturi åter kännetecknas landskapet av branta östsluttningar, dystra raviner och blockmarker på kalfjället. Fjällkedjan fortsätter söderut mot Ylläs och i mera låglänt form ända till Aavasaksa. Kvartsiter och amfiboliter är karakteristiska stenarter i bergskedjan, som hör till Lapplands skifferområde.

Nästan överallt har marken ett täcke av istida morän. Också dyner, sandpyramider ("tieva") och skvalrännor är formationer som bildades under istiden.

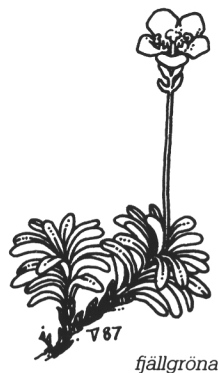
Flora

På **kalfjället** varierar växtförhållandena också inom små områden. Höjdryggar och åsar – under vintern nästan barblåsta – kräver stor anpassningsförmåga av växterna. Skorplavar, mossor och bl.a. fjällgröna tål dessa extrema villkor. Svackorna ger gott snöskydd på vintern, men sommarens vegetationsperiod är kort. Dessa växtplatser har sina typiska arter, t.ex. fjällnoppan och det endast ett par centimeter höga dvärgvidet.

På snöfattiga fjällhedar växer kråkris och där snödjupet är större blåbärsris. Andra arter man finner här uppe är kryp- och lappljung samt klynnetåg och lappspira, men ettåriga växter klarar inte det bistra klimatet. Yppigare vegetation förekommer på de kalkrika markerna i trakten av Ounastunturi. Där trivs till och med fjällsippan.

Vid jokkar på **kalfjället** kan man hitta artrika små ängar, höga tuvor av styvstarr och täta videsnår. Längre ned i jokkdalarna växer granbestånd av tjockmossatyp och dungar av strutbråken med inslag av torta och röd trolldruva. Fjällbjörken växer i ett smalt bälte mellan barrskogen och **kalfjället**.

Skogarna i parken är äldriga, oftast över 200 år gamla. Granen dominerar i parkens södra del, men dess utbredningsområde når inte till den norra delen.

De ljusa hedskogarna hör till de bästa strövmarker-
na. Undervegetationen är här låg, buskage saknas
nästan helt och träden växer glest. Tallskogar av
lavtyp förekommer i parkens nordligaste delar. Vege-
tationen i dem har förändrats av renbetet; den ljusa
renlaven har ersatts av påskrislav, som renen inte
äter.

Myrarna i parken är s.k. aapamyrar, där vatten-
uppdämmande revlar omväxlar med blöta flarkar. På
näringsfattiga myrar växer dvärgbjörk, blomris och
hjordtron, på de näringsrikaste glansvide, myrbräcka
och fjällskära. Sjöarna i området är karga.

Vegetationen i parken är i huvudsak vild, men ett
fåtal arter som åtföljer bosättning kan påträffas nära
stugor, leder och ängar. Hit hör t.ex. kråkvicker,
smörboll och lappblågull.

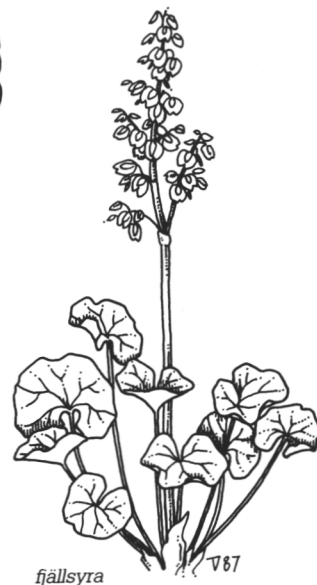
nipbär

höstlåsbräken

tätört

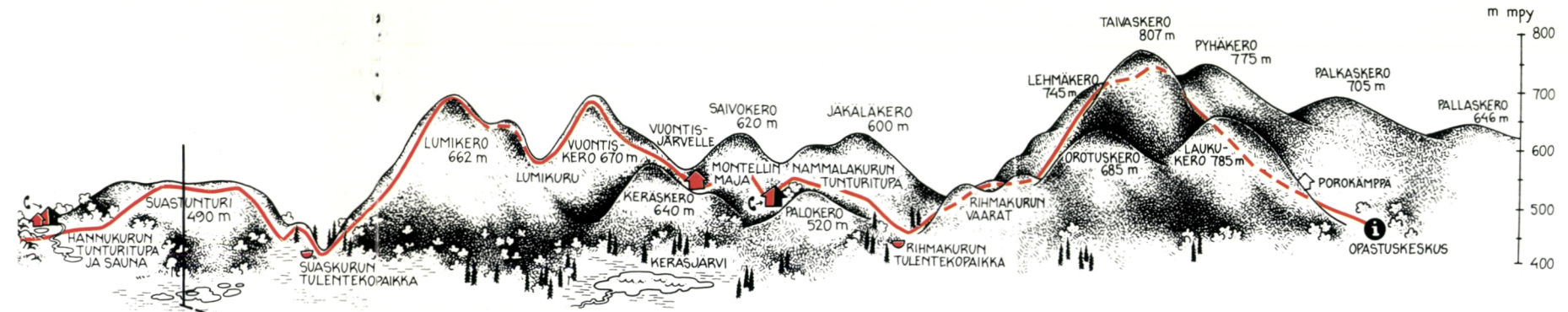

fjällsyra

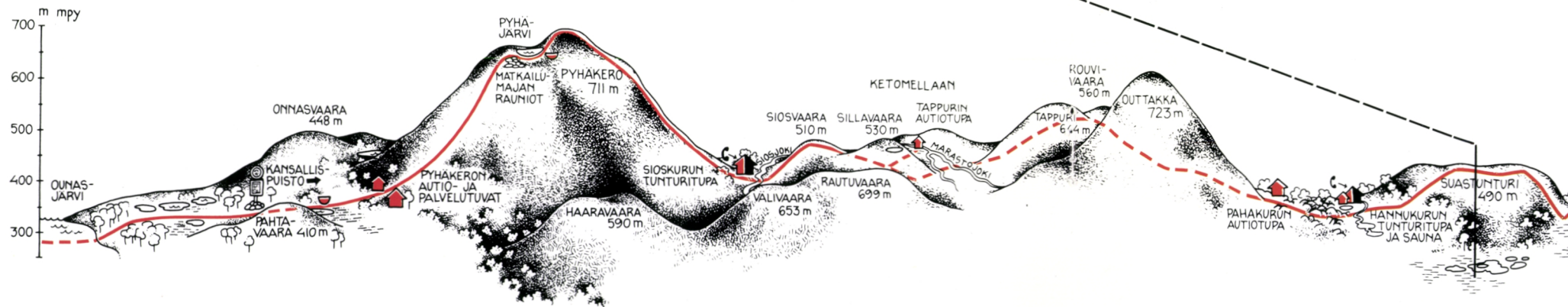
Hetta-Pallas sommarled

PALLASTUNTURI

OUNASTUNTURI

- information
- ödestuga
- bokningsstuga och ödestuga
- kokplats
- telefon

Fauna

På **kalfjället** förekommer däggdjur sparsamt, utom under goda lämmelår. Då går också hermelin och småvessla upp på fjället. Järven åter rör sig överallt där renen förekommer.

Fjällripan är den enda fågel som lever på kalvfjället om vintern. Dalripa påträffas längre ned i fjällbjörkregionen. Först på plats av flyttfåglarna är snösparven, parkens karaktärsfågel. I maj kommer fjällpiparen och den allmänt förekommande ljungpiparen. Ängspip-lärkan hör till de talrikaste av fjällhedens fåglar, berglärkan däremot är starkt hotad. Av kalvfjällets rovfåglar kan nämnas fjällabben och fjällvråken.

Nere i **skogen** lever sydligare arter, som bofink och större hackspett. Taltrasten, röststjärten och bergfinken är allmänna. Hökugglan och duvhöken jagar i skogsmarkerna och örnen söker sig dit för att häcka. På vintern får den tysta skogen liv av lavskrikor, lappmesar och de redan i mars häckande korsnäbbar-na. Vid jokkar som ligger öppna kan man finna strömstalar. Orrens och tjäderns spel är tecken på den ankalkande våren.

I skogar och på myrar rör sig en mångfald sork- och näbbmusarter. Älgen är det vanligaste av de stora däggdjuren. Någon gång påträffas björn, lo och varg.

fjällvråken

På **myrar och stränder** lever vadare, t.ex. brus-hane och småspov, samt olika andarter. Silvertärnan kommer till sina häckningsplatser ända från Södra Ishavet.

I **sjöarna** i parken finns gädda, abborre och sik. I jokkarna lever harr och öring. Fiskgjusen och uttern fiskar i området, ett nöje som är förbjudet för turisten.

Mygg, knott, bromsar och svidknott har varje sommarvandrare erfarenhet av. I parken finns också utrotningshotade ryggradslösa djur. Gammelskogen med sina murknande och rötsvampsangripna träd är en lämplig livsmiljö för spindelarten *Arctobius agele-noides* och den nordliga barkbocken.

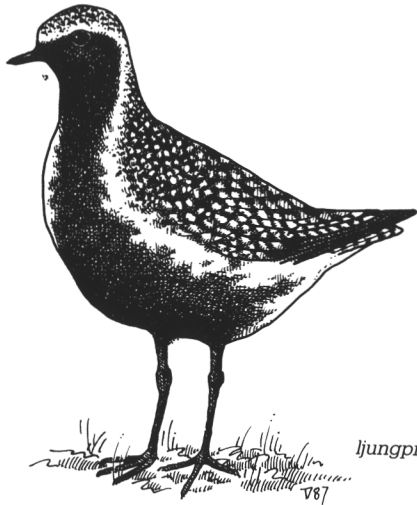
Renskötsel

Turismen är ett ungt och expanderande näringsfång i Lappland. Renskötsel har däremot bedrivits ända sedan 1600-talet. Parken är uppdelad mellan Näkkälä, Kyrö och Muonio renbeteslag. Både de gamla skägg- och tagellavskogarna och de öppna fjällvidderna är viktiga näringskällor för renen under olika årstider.

Undvik att störa renarna när du som turist rör dig i området, i synnerhet på våren när korna är dräktiga. Nästa känsliga period infaller kring midsommar när renarna samlas i gården för kalvmärkningen. Vandrarren kan då genom oförsiktighet skingra hjorden.

Gå lungt åt sidan eller sätt dig ned och låt renarna passera om du kommer i vägen för en hjord. Och kom ihåg att stänga grinden eller ledet efter dig när du tagit dig igenom ett renstängsel.

Renskötsel, jakt, fiske samt slätter och betesgång på naturängar har av gammalt bedrivits i norr. De har gett upphov till specifika naturtyper och byggnadsverk, som också de hör till parkens skyddsobjekt.

ljungpiparen

Parkens service

Informationscentret vid Pallastunturi ger besökaren uppgifter om parken, dess friluftsleder och naturstigar. Från Pallas turisthotell går markerade leder till Hetta, Rauhala, Jerismaja och via Toras-Sieppi till Olostunturi. Dessutom finns det kortare tvärleder. Under vintern hålls lederna inte regelbundet öppna, men parkens personal och renskötarna färdas med snöskoter i området och gör det därigenom lättare för skidåkare att ta sig fram. I Pyhäkeros servicestuga ges under turistsäsongen information om parken.

I största delen av parken får man göra upp eld och slå läger bara på angivna platser invid lederna. Detaljerade anvisningar ges i ordningsreglerna.

I parken finns flera ödestugor samt tre stugor som måste bokas i förväg. Stugorna är utrustade med vedkamin eller eldstad, gasolspis samt kokkärl. I bokningsstugorna finns bäddar med sängkläder, i ödestugorna endast britsar. Bokning sker i informationscentret.

Parken underhålls och sköts av Skogsforskningsinstitutet. Till informationscentret kan man meddela om naturobservationer och brister längs lederna. Skall större grupper vandra i parken bör man meddela därom till informationscentret för att förhindra trängsel i stugorna.

dvärgfingerört

SYFTET MED NATIONALPARKERNA är att skydda naturen, och bevara den orörd för framtida generationer. Nationalparkerna betjänar förutom rekreation även forskning och undervisning.

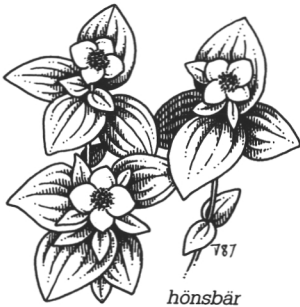
DET HÄR FÅR DU GÖRA I NATIONALPARKEN

- ★ röra dig fritt till fots och på skidor
- ★ slå läger och göra upp eld på därför avsedda platser
- ★ plocka bär och svamp

MEN DET ÄR FÖRBJUDET ATT

- ★ skräpa ned
- ★ störa djuren, ta växter och stenar
- ★ jaga och fiska, fränsett en del av Pallasjärvi
- ★ låta hundar och katter springa fria
- ★ skada byggnader och byggnadsverk
- ★ röra sig med motorfordon i terrängen
- ★ slå läger och göra upp eld på andra än därför avsedda platser

För den lokala befolkningen gäller särskilda bestämmelser om fiske, jakt och renskötsel.

hönsbär

dvärgvide

Metsäntutkimuslaitos 1988